

Föräldrasamverkan ur föräldrars perspektiv

Malin Jönsson

Hillevi Olsson

**Examensarbete 10p
Utbildningsvetenskap 41 – 60p
Lärarprogrammet
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2007**

Arbetets art: Examensarbete 10 poäng, Lärarprogrammet
Titel: Föräldrasamverkan ur föräldrars perspektiv
Engelsk titel: Parent cooperation from parents point of view
Sidantal: 23
Författare: Malin Jönsson och Hillevi Olsson
Handledare: Roger Blomgren
Examinator: Susanne Björkdahl Ordell
Datum: September 2007

Sammanfattning

Bakgrund:

Förskolan är en samlingspunkt för pedagoger, barn och föräldrar. Föräldrar och pedagoger skall tillsammans verka för att barnen skall få en bra tillvaro på förskolan som utgår ifrån deras förutsättningar. Det är pedagogernas uppgift att möta föräldrarna och öppna upp för en fungerande föräldrasamverkan.

Syfte:

Syftet med studien är att undersöka föräldrasamverkan ur föräldrars perspektiv. Vi har valt att använda oss av en förskola med vissa inslag av Reggio Emilia pedagogik då den är känd för att lägga stor vikt vid ett nära samarbete med föräldrar.

Metod:

Vi använde oss av den kvalitativa metoden intervju. Vi intervjuade tio föräldrar med barn i åldrarna tre till fem år på en och samma förskola som arbetar med inslag av Reggio Emilia filosofin.

Resultat:

Majoriteten av alla föräldrar som vi intervjuade menar att föräldrasamverkan innebär ett samarbete eller en dialog med andra föräldrar eller med personalen på förskolan. De flesta föräldrarna uttryckte att det var bådass ansvar att föräldrasamverkan initieras. Alla föräldrar nämnde stressig miljö som ett hinder för samverkan och naturliga möten i verksamheten. Några föräldrar kände att de inte fick tillräckligt med daglig kontakt med personalen. Föräldrarna var över lag nöjda med informationen de fick om och från verksamheten samt om deras barn.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte och frågeställningar	3
Bakgrund	4
Föräldrasamverkan ur ett historiskt perspektiv	4
Föräldrasamverkan enligt Reggio Emilia.....	5
Forskningsbakgrund och teoretiska utgångspunkter	6
Fördelar med föräldrakontakt.....	6
Hur en god föräldrakontakt påverkar barnet	7
Kommunikation.....	8
Metod	9
Val av metod	9
Urval.....	9
Tillvägagångssätt.....	9
Bearbetning och Analys	10
Studiens reliabilitet och validitet.....	10
Resultat	11
Begreppet föräldrasamverkan för föräldrar på förskolan.....	11
I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan?.....	13
Hur får föräldrar information från förskolan?	14
Diskussion	15
Begreppet föräldrasamverkan för föräldrar på förskolan.....	15
I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns utveckling på förskolan?.....	17
Hur får föräldrar information från förskolan?	18
Metoddiskussion	18
Slutkommentarer	19
Referenser	20
Bilaga 1 Intervjuunderlag	

Inledning

Läroplanen säger att förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande (Lpfö, 1998). Hur detta stöd ser ut och i vilken utsträckning det ska förekomma är fritt för pedagogen själv att tolka. Den aspekt vi valt att belysa är samverkan utifrån ett föräldraperspektiv.

Det finns forskning som på olika sätt belyser lärarens syn på föräldrasamverkan. Hur föräldrarna upplever den information de tar del av varje dag och i vilken utsträckning de anser sig kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan är ett relativt outforskat område. Med vår studie hoppas vi kunna bredda kunskapen inom området. Vi hoppas också kunna bidra till ökad förståelse för föräldrars behov av information om vad som händer i förskolan och hur deras barn är delaktiga. Vi har också valt att belysa hur föräldrarna upplever mötet med förskolan som verksamhet. Det underlättar för pedagogerna att veta vad som är viktigt för föräldrarna då det är deras uppgift att skapa förutsättningar för en god samverkan. En god samverkan mellan pedagoger och föräldrar främjar trygghet, jämlikhet och demokrati, som också är övergripande mål att sträva mot i förskolan (Flising, Fredriksson, Lund, 1996).

Den gemensamma nämnaren mellan föräldrarna och pedagogerna är barnet och barnets bästa. Vi vill bidra till ökad förståelse mellan dessa parter eftersom vi anser att en gemensam syn och en gemensam plattform att utgå ifrån hjälper barnet i dess utveckling. Vi menar att om föräldrar och pedagoger kan samverka så fungerar förskolan och hemmet som ett komplement till varandra. Pedagogerna har olika sätt att jobba på och olika strategier för att nå fram till föräldrarna, det känns viktigt att undersöka hur föräldrarna ser på samverkan, om de anser sig kunna påverka och hur de får information från förskolan för att få en klarare bild av vad föräldrar efterfrågar. Som underlag till vår studie har vi intervjuat föräldrar för att få kunskap om deras tankar och föreställningar kring föräldrasamverkan. Förhoppningsvis har våra informanter hjälpt oss att komma närmare föräldrarnas syn på samverkan och hur vi ska möta dem i vår kommande yrkesroll. Teveborg m fl. (1996) menar att en gemensam syn på barnet är nödvändig för att föräldrar och pedagoger skall kunna samverka kring barnet.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka föräldrasamverkan ur föräldrars perspektiv. Vi har valt att använda oss av en förskola med vissa inslag av Reggio Emilia pedagogik då den är känd för att lägga stor vikt vid ett nära samarbete med föräldrar.

Frågeställningar till studien är:

- Vad innebär begreppet föräldrasamverkan för föräldrar till barn på förskolan?
- I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan?
- Hur upplever föräldrar att de får information¹ från förskolan?

¹ Med information avser vi det material som står till föräldrars förfogande att ta del av i verksamheten som ger upplysning om deras barns dag samt det som sägs mellan barn, föräldrar och pedagoger.

Bakgrund

Föräldrasamverkan ur ett historiskt perspektiv

Hur skolan som institution har sett på föräldrar som grupp, och hur föräldrar sett på skolan som verksamhet har förändrats med tiden. När folkskolan infördes i Sverige 1842 hade skolan som uppdrag att försöka få föräldrarna att acceptera verksamheten och skicka barnen dit. Många föräldrar hade vid den tiden svårt att se nyttan med att gå i skolan framför att hjälpa till i hemmet, vilket annars var barnens främsta uppgift (Flising m.fl., 1996).

Med tiden förändrades detta och skolutredningen från 1946:31 beskriver hur skolan skall möta och påverka föräldrarna. Den tar även upp hemmet som fostringsarena och menar att hem och skola i grunden har samma intressen. Utredningen diskuterade kontaktformer mellan skola och hem, såsom klassmöten och studiecirkel. Dessa studiecirkel skulle ha syftet att vara "föräldrafostrande". 1948:27 års skolutredning presenterar tankar som att skolan själv måste vara den som ålägger sig att ta kontakt med föräldrarna. Även om det kan vara svårt att nå denna kontakt, särskilt med föräldrar inne i storstäderna som det står att läsa i betänkandet. Man lägger här stor vikt vid den personliga kontakten mellan lärare och förälder. Över tio år senare har man tagit resonemanget om föräldraansvar steget längre. I SOU 1961:30 lades ett mycket stort ansvar för barnets skolgång på föräldrarna. Brast det på något sätt i relationen mellan hem och skola lades hela ansvaret på föräldrarna. Många lärare under den här tiden anser att föräldrar lägger över allt ansvar för barnen på skolan. Föräldramöten som främst handlar om att informera föräldrarna om verksamheten förekommer fortfarande (Flising m.fl., 1996). Barnstugeutredningen 1972 (SOU 1972:26) angav föräldrasamverkan på förskolan som ett övergripande mål. I utredningen gavs även förslag på former för hur samverkan kunde se ut till exempel föräldramöten, samtal mellan pedagog och föräldrar kring det enskilda barnet och "föräldrafika". Det understryks att *alla* föräldrar ska få samma möjligheter till inflytande och samverkan (Olsson, 1993).

I skolförordningen infördes 1981 bestämmelser om skyldighet att från rektorns sida förse föräldrar med information, samt att samråda med föräldrar (föräldraföreträdare) inför viktiga beslut rörande verksamheten. I Lgr 80 skrivs om föräldrainflytande i skolans verksamhet, där påpekas även att föräldrarna skall ha insyn i verksamheten (Flising m.fl., 1996). Socialstyrelsen upprättade 1987 det pedagogiska programmet för förskolan. Där betonas föräldrarnas rätt till delaktighet i verksamheten och förskolan beskrivs som ett komplement till hemmet. Man belyser i dokumentet vikten av att barnet upplever ett samband mellan hemmet och förskolan (Socialstyrelsen, 1987). Än idag står det inte uttryckligen skrivet något om föräldrainflytande i skollagen. Hemmets roll betonas dock samt att skolan måste utvecklas i ett nära samspel med elever och hemmet. Ett första steg för att detta samspel skall kunna äga rum är att hemmet får insyn i skolans verksamhet (Buckhöj – Lago, 2000).

I Skolverkets Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan (2005) lägger man stor vikt vid samarbetet med föräldrarna och förskolan. Under rubriken *Samverkan mellan förskola och hem* står att ömsesidighet, öppenhet och respekt ska utgöra grunden för samverkan. Föräldrainflytande och föräldrasamverkan definieras i texten bland annat som diskussioner mellan hem och förskola, om planering och genomförande av förskolans verksamhet. Vidare skrivs att föräldrarna har en viktig roll när det kommer till att engagera sig i verksamheten, detta eftersom det påverkar kvalitetsutvecklingen på förskolan. Föräldrarnas synpunkter är oerhört värdefulla för arbetet på förskolan. En förälder känner sitt barn bäst. Det underlättar därför pedagogernas arbete på förskolan i att möta barnets behov, om de får till sig synpunkter från föräldrarna. Hämtning och lämning kan vara ett bra tillfälle

att ta upp saker man funderar på. Då ska även pedagogen berätta för föräldern hur barnets dag varit (Skolverket, reviderad upplaga 2007).

”Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen skall barnens utveckling till ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar främjas. Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Lpfö, 1998).”

Lagrosen (1997) har genom en intervjustudie lyckats utröna vilka aspekter som föräldrar värdesätter idag. Det handlar om delaktighet, effektivitet, engagemang, uppmärksamhet och trygghet.

Sammanfattningsvis kan vi säga att förr såg skolan på föräldrar som en grupp att påverka och forma genom information. Idag ser vi inom skolan snarare på föräldrar som människor med viktiga tankar, människor vilka kan utgöra resurser på våra skolor. Förändringen har gjort avtryck i våra offentliga dokument. Den reella synen på föräldrar som grupp varierar dock från verksamhet till verksamhet. Detta påverkar hur kontakten ser ut på de olika skolorna, föräldrakontakt är alltid beroende av pedagogernas förhållningssätt till föräldrarna som grupp (Flising m.fl., 1996). Styrdokument och lagar har alltid varit formulerade på ett sådant sätt att det är upp till varje pedagog att tolka hur föräldrakontakt, inflytande och den information som föräldrarna får och ska ta del av ser ut. Föräldrarnas möjligheter till kontakt, grad av inflytande och den information denne får ta del av är alltså helt beroende av pedagogen. Vår undersökning handlar i stora drag om att undersöka hur föräldern ställer sig till detta och vilka hinder och möjligheter denne upplever.

”Arbetslaget skall samarbeta med hemmen när det gäller barnens fostran och med föräldrarna diskutera regler och förhållningssätt i förskolan (Lpfö, 1998)”

Föräldrasamverkan enligt Reggio Emilia

Då vi har valt att göra vår studie på en förskola med inslag av Reggio Emilia filosofin vill vi ge en bild över hur en sådan förskola rent generellt arbetar med föräldrakontakt. Motivet till vårt val av förskola var att de är kända för att lägga stor vikt vid att engagera och involvera föräldrar i sitt dagliga arbete.

Den första Reggio Emilia förskolan startades i Italien efter andra världskriget utav några föräldrar. Loris Malaguzzi, en förskolelärare, hörde talas om föräldrarnas initiativ och började arbeta tillsammans med föräldrarna. Malaguzzi menade att med ett rikt barn framför sig får man rika pedagoger och rika föräldrar. Ett nära samarbete mellan förskolans pedagoger och föräldrarna bidrar enligt Reggio Emilia till att föräldrarna ser sitt barn som en kompetent individ. Genom samarbetet synliggör man också föräldrarnas roll som en resurs i verksamheten (Svedberg & Zaar, 1998).

Föräldrarna är lika viktiga som miljön, pedagogerna och organisationen. Föräldrakontakten skiljer sig från den vi är van vid här i Sverige med organiserade möten åtta gånger per år. Föräldramötena utgår alltid från en pedagogisk tanke och är välplanerade (Jonstoj & Tolgraven, 2001). Föräldrar och pedagoger träffas även individuellt och på de möten som föräldrarådet håller i. Rådet består av invalda föräldrar och har som uppgift att planera fester och sammankomster. Förskolan bjuder in föräldrarna i verksamheten och kontakten med hemmet är mycket nära. Man arbetar utifrån synsättet att barnet har en egen social historia och på så sätt blir familjen en värdefull länk i det pedagogiska arbetet. För att involvera

föräldrarna och visa att de behövs gör man observationer över deras barn när de är i kontakt med sina föräldrar och visar upp dessa på föräldramötena. En förälder tycker att Reggio Emilias metod att arbeta med föräldrakontakt gör att denne får insyn i och kunskap om pedagogernas arbetssätt. Istället för att bli stumma betraktare blir de en resurs (Taguchi & Åberg, 2006).

Barnets bästa är det som knyter ihop föräldrar och pedagoger. Syftet med att bjuda in föräldrarna till verksamheten och göra dem delaktiga är att skapa en grund av förtroende. Båda parter har olika perspektiv och pedagogerna tror att mötet mellan dessa kan tillföra ökad kunskap (Taguchi & Åberg, 2006). Många föräldrar ser förskolan som ett ställföreträdande hem. Föräldrarnas delaktighet är värdefull i en Reggio Emilia förskola och man arbetar efter att barn, föräldrar och pedagoger är beroende av varandra. Pedagogerna vill visa föräldrarna att deras tankar är värdefulla genom att lyssna på dem och förmedla bilden av förskolan som en lärande plats för barnen att mötas på. Man använder sig av pedagogisk dokumentation för att ge föräldrarna insyn i sina barns vardag och kunskap om pedagogernas sätt att arbeta, förskolans betydelse och sitt barns lärande (Taguchi & Åberg, 2006).

Forskningsbakgrund och teoretiska utgångspunkter

Nedan följer en presentation om varför god föräldrakontakt är att föredra enligt olika studier och vem den gagnar. Flising m.fl. (1996) skriver bland annat om en undersökning gjord av Fredriksson (1993) att föräldrar vill känna sig delaktiga i verksamheten. En senare trend visar dock att förskolan allt mer sällan frågar efter föräldrarnas åsikter. Vi har också valt att ta med ett stycke om kommunikation då föräldern som brukare av verksamheten också är mottagare av de budskap denna sänder ut.

Fördelar med föräldrakontakt

Förskolan driver sin verksamhet för barnets och föräldrarnas skull. Om förskolan ska lyckas göra ett gott arbete beror därför på just barnen och föräldrarna. Därigenom blir en god kontakt med föräldrarna grunden i förskolans arbete, utan den kan vi aldrig nå en gemensam syn på barnet. En gemensam syn som är nödvändig för att pedagoger och föräldrar ska kunna samverka kring barnet, och på så vis stödja dess utveckling optimalt (Teveborg m fl., 1996).

Fungerar inte kontakten mellan föräldrar och pedagog kan man få en skev uppfattning av varandra. Skulle det inträffa blir det troligen svårt att behålla förtroende och respekt för varandra. Respekten de vuxna emellan är minst lika viktigt för barnen. Barn behöver se att vuxna i deras närhet möts, löser problem tillsammans och skapar en helhet i deras vardag (Andersson, 1994).

Det är viktigt att föräldrar ska känna sig trygga på förskolan, och för detta krävs att de känner personalen som arbetar där. Personalen har ansvaret för kontakten med föräldrarna, och de är i behov av föräldrarnas kunskaper för att kunna bedriva en god verksamhet. Föräldrakontakt främjar trygghet, jämlikhet och demokrati, alla övergripande mål vilka förskolan strävar mot. Dessa mål kan bara uppfyllas om personal och föräldrar har kontakt med varandra. Denna kontakt ser dock olika ut gällande alla föräldrar.

Pedagoger får ge olika mycket av sin tid och sitt engagemang, för att försöka nå fram till en bra kontakt med olika föräldrar (Flising m.fl., 1996). Kvalitetsforskning som gjorts utifrån

föräldrarnas perspektiv visar att det finns fem övergripande kategorier som föräldrar finner särskilt relevanta. Dessa kategorier är delaktighet, effektivitet, engagemang, uppmärksamhet och trygghet. Föräldrarna vill enligt undersökningen känna sig delaktiga och välkomna i skolans arbete och anser att ett bra samarbete med personalen där är av yttersta vikt. Föräldrarna ser sig själva som en resurs då de besitter kunskaper från olika delar av samhället och anser att de bör gagna skolan. I undersökningen framkommer det att föräldrar vill känna att pedagogerna är motiverade, entusiastiska och att de uppmärksammar barnen för de individer de är. Den kategorin som behandlar trygghet innefattar både fysiska och psykiska aspekter (Lagrosen, 1997).

Flising, m.fl. (1996) hänvisar till en avhandling skriven av Gunilla Fredriksson (1993). Resultaten från den undersökningen visar på att föräldrar vill få information om vad som händer på förskolan, och att de känner sig välkomna att ta del av den informationen. Undersökningen visar också att föräldrarna gärna diskuterar verksamhetens arbetssätt och innehåll. Flising skriver att det på senare tid utvecklats en slags "kultur" som innebär att förskolan allt mer sällan frågar föräldrarna om deras åsikter. Ett krav för att föräldraengagemang ska kunna uppstå är att den efterfrågas, är välkommen och behandlas med respekt.

Att föräldrar är intresserade av sitt barns vardagstillvaro är en nyckelregel att som pedagog utgå ifrån i arbetet. Pedagoger bör ha ett genuint intresse för samarbete med föräldrar. Det måste finnas både behov och förutsättningar innan samarbete kan uppstå. Samarbetsbehov är något som alltid finns när det gäller pedagoger och föräldrar. Dock är det en komplicerad uppgift att få till stånd ett gott samarbete med föräldrarna. Detta beror oftast inte på en ovilja från deras sida att ta kontakt, utan har andra orsaker (Fredriksson, 1991).

Det är viktigt att definiera vilka ansvarsområden föräldrar respektive pedagoger ska stå för. När parterna kommunicerar är det viktigt att de har gjort upp vilka krav och förväntningar de har på varandra. Gör de inte detta finns det risk för att de träder in i varandras ansvarszoner. Det vill säga att föräldrar börjar tala om för pedagogerna hur de ska sköta sitt arbete, och pedagogerna talar om för föräldrarna hur de bör uppfostra sina barn. Den goda relationen mellan skola och hem som är av största vikt, skulle inte gynnas av sådana konflikter. Föräldrarna, vilka känner sina barn bäst, är de som i samverkan med skolan kan skapa de bästa förutsättningarna för barnets utveckling. En förutsättning för föräldraansvar- och påverkan är att man som förälder i skolan känner sig tagen på allvar och lyssnad på. Ett fungerande samarbete i skolan måste vara grundat på att alla parter är fria att uttrycka sig, och att det som uttrycks tas på allvar samt leder till ömsesidiga åtaganden (Buckhøj-Lago, 2000).

Hur en god föräldrakontakt påverkar barnet

En fungerande, ömsesidig kommunikation mellan pedagoger och föräldrar är avgörande för barns inlärning och utveckling. Detta eftersom pedagoger tillsammans med föräldrarna är de som leder barnen in i samhället. Hur de lyckas med den gemensamma uppgiften är beroende av samspelet mellan föräldern och pedagogen. Ansvar för samspelet ligger i första hand hos pedagogen, inte föräldern. Pedagogen måste stötta föräldern och möta denna med respekt, oavsett vilken förmåga (eller oförmåga) till samspel föräldern uppvisar (Flising, 1996).

Vygostkij (Bråten, 1998) menar att barn lär sig meningsfullt beteende genom sociala processer förmedlade av vuxna. Han anser även att de vuxna runt barnet bör erbjuda det stöd barnet behöver för att kunna komma vidare i sin utveckling.

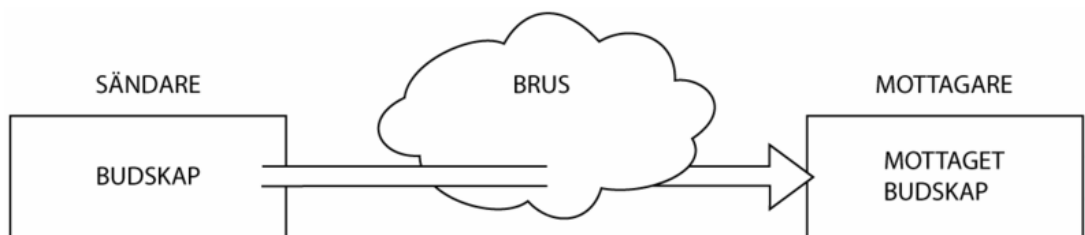
Det är enligt den utvecklingsekologiska teorin viktigt att hem och förskola står i nära kontakt med varandra. Om föräldrar och förskolepersonal har en varm relation, ökar förskolans möjlighet att påverka barnets utveckling i en positiv riktning (Fredriksson, 1991).

Barnombudsmannen är positiv till föräldrasamverkan och ökat inflytande så länge det inte sker på bekostnad av elevernas möjligheter att påverka. Ska föräldrarna få ökat inflytande i t.ex. lokala styrelser och föräldramöten är det viktigt att tydliggöra vem de företräder, föräldrarna eller eleverna. Föräldrar som representerar övriga föräldrar måste även ha god kontakt med dessa så att majoritetens röst blir hörd (SOU, 1997:121).

Kommunikation

Kommunikation är ett medel att överföra information på. Föräldrar, barn och pedagoger för en ständig dialog om vad som händer och sker på förskolan. Nedan berättar vi med hjälp av olika studier förutsättningarna för god kommunikation och visar med en modell hur processen ser ut.

För att över huvudtaget kunna samarbeta behövs kommunikation och gärna god sådan. Brister i kommunikationen uppstår konflikter och missförstånd när vi inte kan förmedla vårt budskap på ett sätt så att mottagaren förstår (Larsen, 2003). För att kunna utbyta muntlig information behöver vi kunna kommunicera i den bemärkelse att vi utbyter fraser med varandra. Information är en av beståndsdelarna i kommunikation som också består av påverkan och bekräftelse. Minst två personer förmedlar budskap till varandra och gör våra tankar synliga i tal och handlingar (Nilsson & Waldemarsson, 1995). För att kunna kommunicera måste vi vara överens om innebörden av ett ord (Jonstoj & Tolgraven, 2001).

(<http://sv.wikipedia.org/wiki/Bild:Kommunikationsmodell.png>)

Andersson (1994) behandlar begreppet kommunikation och möte i samband med kontakt. Han menar att kontakt handlar om ett möte mellan människor eller mellan en grupp människor. Det finns villkor som måste uppfyllas för att ett möte ska kunna komma till stånd. Det första villkoret är att man finner en mötespunkt. Andra villkoret är att man sänder ut signaler till en lyssnare/mottagare. Det sista villkoret innebär att mottagaren lyssnar och tolkar meddelanden. Fredriksson (1991) tar upp viljan att mötas som en förutsättning för att kontakt mellan föräldrar och pedagoger över huvud taget ska kunna uppstå. Anser inte föräldrar att det är betydelsefullt att ta del av förskolans arbete, strävar de kanske heller inte efter att ta del av det. Då kan i sin tur inte det värdefulla mötet parterna emellan uppstå. Det krävs alltså engagemang och en vilja att mötas ifrån både pedagoger och föräldrar.

Verksamheten på förskolan drivs för barnets och föräldrarnas skull. De två parterna fungerar som brukare av de tjänster som förskolan har att erbjuda. Brukarinflytande infördes som begrepp av demokratiberedningen (SOU 1985:28). Diskussionen rörde där möjligheterna att utöka inflytandet för enskilda människor som använder sig av samhällets olika servicefunktioner. Med syftet att brukarna i högre grad skulle kunna påverka utformningen av denna service. Inom området *barnomsorg* är föräldrar brukare av tjänsten förskola och skola

då de har sina barn placerade där. I barnomsorgen handlar brukarinflytande i främsta rummet om föräldrars rättighet att påverka den verksamhet som de nyttjar (Olsson, 1993). En gemensam syn på barnet är en förutsättning för att kunna samverka kring det och den kan man endast nå genom god kontakt mellan pedagoger och föräldrar. Felar föräldrakontakten kan det uppstå brister i förtroendet och respekten för varandra.

Sammanfattningsvis har vi skrivit om varför god föräldrakontakt är att sträva efter, hur det påverkar barnet samt hur kommunikationsprocessen ser ut för att lättare förstå vad som sker när ett budskap ska nå en mottagare. Bra kommunikation mellan pedagoger och föräldrar är direkt avgörande för barns inläring och utveckling. Det är pedagogen som, i första hand, är ansvarig för att samspelet fungerar (Flising, m.fl., 1996) Brister kommunikationen kan det bidra till att budskapet från sändare inte når fram till mottagaren. I det här fallet avser sändare och mottagaren, föräldern och pedagogen.

Metod

Val av metod

Som underlag till vår studie använde vi oss av den kvalitativa metoden intervju för att få empiriskt underlag. Vi valde att intervjua tio föräldrar för att få studiesubjektens perspektiv. En kvalitativ metod ger en öppen och mångtydig empiri (Alvesson & Sköldberg, 1994). Syftet med studien är att få fram föräldrarnas tankar kring föräldrasamverkan, upplevda möjligheter att påverka och hur de tillhandahåller information från förskolan. Genom att använda oss av en kvalitativ forskningsintervju kan vi ta del av den intervjuades synvinkel och dennes erfarenheter. En halvstrukturerad intervju ger oss också möjlighet att ställa följdfrågor och anpassa dessa efter svaren för att få dem mer uttömmande (Kvale, 1997). De intervjufrågor vi valt att använda oss av är direkt anpassade till vårt syfte för att vi ska kunna analysera de frågeställningar vi vill ha svar på. Intervjufrågorna (se bilaga 1) är strukturerade för att ge oss svar på vad begreppet samverkan innebär för informanten, i vilken grad informanten anser sig kunna påverka samt hur informanten får information från förskolan. Detta hoppas vi leder till att vi kan få fram material för att få en ökad förståelse för hur föräldrarna upplever verksamheten och om så är nödvändigt underlag till förändring för att kunna möta eventuella behov.

Urval

Vi intervjuade tio föräldrar med barn på en och samma förskola i åldrarna tre till fem år. Föräldrarna valdes ut i en slumpmässig urvalsprocess och den överrepresenterade delen visade sig vara mammor. Ingen av oss hade besökt förskolan innan men fick hjälp av en kamrat som jobbar där att nå ut med budskapet till föräldrarna. Vi tror att förskolan kan fungera som en representant för den generella bilden av hur det ser ut på en förskola med inriktning mot Reggio Emilia, och då främst med tanke på den utbyggda föräldrasamverkan filosofin gjort sig känd för.

Tillvägagångssätt

Vi satte upp lappar i tamburen där vi förklarade syftet med vår studie och att vi sökte föräldrar att intervjua. På lapparna hade vi skrivit de datum då vi skulle vara där och genomföra intervjuerna och föräldrarna fick själva välja en tid då det passade dem. Föräldrarna fick även information om vad intervjuunderlaget skulle komma att användas till samt att ingenting de sa

skulle kunna refereras tillbaka till dem. Undersökningspersonernas privatliv skall skyddas och det är viktigt att ändra namn och andra karaktäristiska inslag vid resultatredovisning. Personen som ställer upp på en intervju skall vara säker på att forskaren värnar om den personliga integriteten (Kvale, 1997).

Intervjuerna ägde rum under två dagar och vi valde att dela upp och genomföra fem intervjuer var på grund av tidsbrist. Vi upplevde föräldrarna som stressade och hade svårt att få till längre intervjuer. I genomsnitt tog intervjuerna inte mer än tjugo minuter. Vi använde oss av diktafoner för att spela in intervjuerna och efteråt lyssnade vi igenom dem och skrev ned dem. Intervjufrågorna hade vi bestämt i förväg och de är direkt kopplade till vårt syfte för att vi skulle få relevant information som möjligt.

Bearbetning och Analys

Vår intention var att vi båda skulle närvara vid alla intervjuer för att på så sätt få en djupare bild av informanten och kunna tolka till exempel kroppsspråket. På grund av tidsbrist var detta inte möjligt och vi beslöt att dela upp intervjuerna mellan oss. För att ändå skapa en enhetlig bild av våra respektive intervjuer lyssnade vi på varandras inspelningar innan vi enskilt skrev ut dem. Då vi skrev ut fem intervjuer var kom vi överens om att båda skriva ut intervjuerna så ordagrant som möjligt men att samtidigt försöka få talet att anta en flytande och lättläst form. Kvale (1997) menar att skriva ut intervjuer betyder att en mängd val och beslut måste tas och att dessa baseras på utskrivarens värderingar. I varje underkategori har vi sedan försökt utröna svarsmonster och lyfta fram likheter och skillnader i informanternas svar.

Studiens reliabilitet och validitet

Resultaten vi redogör för gäller endast för den grupp föräldrar som deltagit i vår undersökning. Föräldrarna vi intervjuat har sina barn på en förskola med inslag av Reggio Emilia vilket kan ha påverkat resultatet. Vi menar dock att studien är av ett allmänintresse och kan visa på hur föräldrar ser på föräldrasamverkan samt vilka behov och önsknings de relaterar till begreppet.

Då vi har varit två som lyssnat på varandras intervjuer, deltagit under empiribearbetningen, under analysen och när vi tolkat våra data anser vi att detta tillsammans bidragit till att en högre validitet på studien uppnåtts. Kvale (1997) menar att reliabiliteten höjs när flera undersöker ett material. Vi har också i vår strävan efter validitet under hela processen gått tillbaka till vårt grundmaterial för att kontrollera våra tolkningar. Kvale (1997) skriver att något som inverkar på reliabiliteten är om undersökaren går tillbaka och kontrollerar att hon/han uppfattat texten korrekt. Trots att intervjuerna inte blev så långa så upplever vi att vi hade relevanta intervjufrågor direkt knutna till vårt syfte och våra frågeställningar, och vi kände att vi fick det underlag vi behövde för vår analys.

Under vår studie har vi försökt redogöra för alla steg i processen, från problemformulering till våra analyser och resultat, detta som ytterligare ett led i validiteten. I analysen försöker vi att tolka vår empiri utan förutfattade meningar. Det är dock alltid lätt att lägga in sin egen förförståelse när du tolkar ett material. Kvale (1997) skriver att den som intervjuar alltid förhandlar med intervjupersonen om tolkningen. Vår intention är att tolka förutsättningslöst och försöka inta våra informanternas perspektiv. Detta gör vi genom att försöka släppa vår egen förförståelse och analysera helt utifrån föräldrarnas syn på föräldrasamverkan, så mycket våra egna förutsättningar för detta tillåter.

Resultat

Vårt resultat redovisar vi utifrån våra frågeställningar, vilka var:

- Vad innebär begreppet föräldrasamverkan för föräldrar till barn på förskolan?
- I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan?
- Hur upplever föräldrar att de får information från förskolan?

I vårt resultat kommer vi att referera tillbaka till våra intervjuer. Siffran står för den identitet informanten har. Övriga personer benämns med en bokstav och informanternas barn benämns med X. Siffrorna garanterar informanternas anonymitet samtidigt som de fungerar som ett system för oss under databearbetningen.

Begreppet föräldrasamverkan för föräldrar på förskolan

Under frågeställningen om föräldrars definition om föräldrasamverkan som begrepp lyckades vi hitta tre underkategorier som var gemensamt för informanterna. De underkategorier vi fann var; innebörden av föräldrasamverkan för föräldrar, ansvarsfördelning kring föräldrasamverkan för föräldrar samt föräldrars upplevelser av hinder i mötet med verksamheten och/eller föräldrasamverkan. Vi har valt att ta med korta utdrag ur intervjuerna i form av citat för att ge en bild av vad vi tolkat som kärnan i föräldrarnas svar.

Innebörden av föräldrasamverkan för föräldrar

I läroplanen för förskolan 1998 (Lpfö 98) står det att det är förskolans uppgift att verka i samarbete med föräldrarna och hemmet, så att det enskilda barnet får chans att utvecklas efter sina förutsättningar. Lagrosen (1997) menar att det är viktigt för föräldrar att känna sig delaktiga i skolans verksamhet. Han menar också att det är av största vikt att samarbetet mellan föräldrar och pedagoger är väl fungerande.

I våra intervjuer har vi kunnat utläsa att merparten av föräldrarna menade att föräldrasamverkan för dem innebär det samarbete, den samverkan eller det arbete som sker mellan föräldern och personalen. Dessa föräldrar upplever föräldrasamverkan som ett samspel mellan de själva och pedagogerna.

”4: ... föräldrasamverkan. ... Ett slags samarbete mellan föräldrar och personal...”

Övriga föräldrar nämnde att föräldrasamverkan innebär en dialog, att någon berättar något eller att man pratar med antingen andra föräldrar eller personalen på förskolan. Flera av föräldrarna tog upp just samtalet med andra föräldrar som en samverkansform.

”6: ... när jag pratar med dom om vad som händer på förskolan och sen när jag pratar med andra föräldrar.”

Några av de föräldrar vi intervjuade svarade med motfrågor när vi nämnde föräldrasamverkan. De ville ha utförligare information om vad vi menade med begreppet.

”6: Menar du mellan mig och lärarna då eller bara mellan föräldrarna?”

”I: Berätta gärna hur du ser på båda.”

Ett fåtal informanter relaterade föräldrasamverkan till deras rätt att säga sin åsikt om förskolan som verksamhet. De ansåg att de åsikter de lämnade till pedagogerna om sitt barn var viktiga och räknades som en möjlighet att påverka.

”10: Det innebär att mina åsikter om mitt barn på förskolan räknas och att det är min möjlighet att påverka.”

Dessa föräldrar upplevde samverkan som en möjlighet att kunna påverka förskolan genom att till exempel komma med förslag på saker personalen kunde arbeta vidare med. Andersson (1994) skriver om pedagoger och föräldrar som löser problem tillsammans för att på så sätt skapa en helhet i barnets vardag. Andersson menar att barn behöver se att vuxna i deras närhet möts.

”9: Jag berättar om problem så att förskolan kan fortsätta jobba med det.”

Majoriteten av föräldrarna i vår studie upplever någon form av samverkan eller samarbete med förskolan. Dialog och samtal i olika former är den röda tråden genom flera av informanternas svar. De relaterar föräldrasamverkan till någon form av kommunikation/dialog med pedagogerna på förskolan eller med andra föräldrar. Buckhöj – Lago (2000) skriver att ett inledande steg för att föräldrar och skola ska samverka är att föräldrar får insyn i skolans verksamhet, och för denna insyn krävs en dialog mellan parterna.

Ansvarsfördelning kring föräldrasamverkan enligt föräldrar

Vi skrev tidigare i vår studie och hänvisade till Flising (1996) att ansvaret för samspelet i första hand ligger hos pedagogerna och inte hos föräldrarna. Oavsett föräldrarnas förmåga att samspela måste pedagogen stötta föräldern. Enligt den forskning som Lagrosen (1997) genomfört vill föräldrarna känna sig delaktiga i skolans arbete och anser vidare att ett bra samarbete med personalen är mycket viktigt. Många föräldrar uttrycker att det är förskolans uppgift att verka för deras barns bästa. När det kommer till föräldrasamverkan säger en stor del föräldrar att det är bådadas ansvar att kontakt och utbyte av relevant information sker utifrån de önskemål och behov de har då. De menar att det handlar om ett samarbete.

”10: ... föräldrar arbetar med lärarna för och hjälpa barna...”

”1: Vi behöver stötta varann i till exempel värderingsfrågor och speciellt vid konflikter.”

Övriga föräldrar upplever att ansvaret för föräldrasamverkan hänger på att föräldern tar kontakt med förskolan och hur denne förhåller och anpassar sig till förskolan och personalen. De citat som följer nedan visar exempel på att detta, informanterna uttrycker att det är de själva som samarbetar med förskolan och pratar med personalen.

”7: Hur jag samarbetar med förskolan.”

”5: ... att jag pratar med dagispersonalen.”

Vi fick intrycket av att dessa föräldrar tar på sig större ansvar och skjuter undan sina behov i förmån för verksamhetens.

Föräldrars upplevelser av hinder i mötet med verksamheten och/eller föräldrasamverkan

Pedagogerna är enligt Flising (1996) i behov av föräldrarnas kunskaper för att kunna göra ett bra jobb. De mål som förskolan strävar efter kan enbart uppfyllas genom föräldrakontakten. Flising menar också att föräldrar behöver olika mycket tid och att det är pedagogernas ansvar att engagera sig för att kontakten ska bli så bra som möjligt. En viktig aspekt som Lagrosen (1997) skriver om är att föräldrar vill känna sig välkomna i skolans arbete. Många föräldrar vi intervjuat nämner stressad personal som antingen ett hinder för samverkan eller som något de vill ändra på i mötet med verksamheten.

”6: Det beror mycket på vilken tid på dagen det är och vad som händer just när man är här. Kanske är det ett barn som kräver personalens uppmärksamhet någon annanstans och då räcker inte tiden till när jag skulle behöva prata om något.”

En av förutsättningarna som vi nämnde tidigare i studien för ett väl fungerande samarbete är att man som förälder känner att man blir lyssnad på och tagen på allvar (Buckhøj – Lago, 2000) Några av föräldrarna uttrycker att det känns som om de är i vägen när de kommer för att hämta eller lämna sina barn.

”4: Men så... kan det ju vara stressigt och man känner sig i vägen...”

”6: ... det är så mycket aktiviteter hela tiden och kommer jag inte mitt i maten så är de mitt uppe i något pyssel eller så.”

Någon förälder uttrycker obehag inför att diskutera privata angelägenheter offentligt.

”7: När det kommer till känsligare saker så vill jag inte diskutera det i tamburen, det känns pinsamt med de andra föräldrarna.”

En annan förälder berättar om hur hon kringgår svårigheten att kommunicera i en upplevt stressig miljö.

”8: Är det nåt speciellt så ber jag S (personen i fråga är ansvarig för informantens äldsta son) ringa upp när hon har tid.”

I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan?

En av våra frågeställningar var att ta reda på i vilken grad föräldrar anser sig kunna påverka sitt barns vistelse på förskolan. När vi bearbetade vårt material hittade vi två underkategorier bland svaren som var gemensamt hos samtliga föräldrar. Dessa underkategorier var; innebörden av föräldrainflytande för föräldrar samt föräldrars upplevda möjlighet att påverka.

Innebörden av föräldrainflytande för föräldrarna

Föräldrar och pedagoger har olika områden de ansvarar för och det är viktigt att definiera vart gränsen går för att undvika att föräldrarna börjar tala om för pedagogerna hur de ska sköta sitt arbete, och pedagogerna talar om hur föräldrarna bör uppfostra sina barn (Buckhøj – Lago, 2000). Några av informanterna nämnde att de var rädda att lägga sig i för mycket då det skulle uppfattas som de misstror pedagogernas kompetens. Nästan alla intervjuade föräldrarna definierar föräldrainflytande som ett sätt att kunna påverka delar av förskolan samt sitt barns vistelse där.

”6: I vilken grad jag kan påverka mitt barns dag på dagiset... i stora drag.”

Några av föräldrarna kopplar föräldrainsflytande till sin rätt att uttala sig om förhållandena på förskolan. En liten del föräldrar nämner betydelsen av att personalen lyssnar på deras åsikter.

”7: Som förälder vill man känna att man har någonting att säga till om när man lämnar sitt barn. Det är föräldrainsflytande för mig.”

En förälder har en annan definition av begreppet. Föräldrainsflytande för denna förälder är litet, hon menar att man alltid kan lämna sina önskemål men att det sedan är upp till personalen hur de går dessa till mötes.

”1: Man kan framföra åsikter, visa sitt missnöje och så, men om man inte är enig med någon i personalgruppen om förhållningssätten till exempel. Vad kan man då göra? Om inte viljan finns från båda håll?”

Föräldrars upplevda möjlighet att påverka

Förskolan har som mål att sträva efter föräldrakontakt, en kontakt som främjar trygghet, jämlikhet och demokrati enligt Flising (1996). Personalen i verksamheten bör ha ett genuint intresse för samarbete med föräldrarna, förutsättningar för samarbete måste finnas innan föräldern kan påverka verksamheten (Fredriksson, 1991).

Vår studie visar att majoriteten av föräldrarna anser att de kan påverka sitt barns vistelse till viss del. Var gränsen för påverkan går och vem som sätter den upplevs olika för olika föräldrar. Några informanter anser att personalen bestämmer det mesta och att de själva är limiterade till önskingar och framförandet av sina åsikter när det gällde att påverka. Du har rätt att säga vad du tycker och bli hörd sa en förälder. En del föräldrar uttrycker att gränsen för hur mycket de kan påverka beror på hur mycket de själva vill vara med och påverka.

”10: Vi hjälps åt och i slutänden handlar det inte om att jag ska bestämma över allt som händer och sker.”

Några föräldrar förklarar att de hade rätt att säga sin åsikt. En av dessa föräldrar uttryckte att det inte fanns så mycket att göra om denne och personalen var oense i någon fråga. Ett krav för att föräldraengagemang ska kunna uppstå är att den efterfrågas, att den välkomnas och bemöts med respekt från pedagogerna (Flising, 1991).

”4: Jag känner liksom vart gränsen går... för det där med att påverka. Det är nog så att det är lite stopp vid mitt barn och det som rör honom... där är min gräns.”

De flesta föräldrar i vår studie uttrycker att de kan påverka sitt barns vistelse på förskolan. En del föräldrar upplever att de själva sätter gränsen för hur mycket de kan påverka förskoleverksamheten, medan andra menar att det främst är pedagogerna som drar den gränsen.

Hur får föräldrar information från förskolan?

Under vår frågeställning om hur föräldrar får information från förskolan hittade vi två underkategorier, vilka var, behovet av information enligt föräldrar och föräldrars insyn i sitt barns utveckling genom information.

Behovet av information enligt föräldrar

I början av vår studie förklarade vi information som ett samlat begrepp för det material som står till föräldrars förfogande att ta del av i verksamheten som ger upplysning om deras barns dag, samt det som sägs mellan barn, föräldrar och pedagoger. Det budskap som pedagogerna försöker förmedla som information behöver nödvändigtvis inte uppfattas av föräldern utan kan passera obemärkt förbi. Det är viktigt att kunna kommunicera på ett sätt så att mottagaren förstår och kan tolka budskapet, det gäller både tal och envägskommunikation (Nilsson & Waldermarsson, 1995).

Behovet av information är tillgodosett anser de flesta av föräldrarna. Övriga föräldrar tycker att det finns delar de är tillfredställda med, och delar de inte är nöjda med gällande information från förskolan. Svaren från dessa föräldrar är således både jakande och nekande.

”3: Nja... som sagt jag skulle gärna vilja ha en liten bekräftelse varje dag på hur det vart. Men så är det inte. Förstår att dom inte hinner med alltid men...”

”1: ... jag förstår ju att dom inte hinner med en jämt men... Jag vill inte känna att jag missat något viktigt under X dag, känns som jag försummar honom då.”

Föräldrars insyn i sitt barns utveckling genom information

Om föräldern inte anser att det är av vikt att ta del av förskolans arbete är risken stor att föräldern inte heller strävar efter att ta del av det och värdefulla möten och information går förlorade (Fredriksson, 1991). För att få insyn i sitt barns utveckling nämner informanterna fotografier, genom att prata med sina barn, att de pratar med pedagogerna, utvecklingssamtal och portfolio som informationskällor. Det alternativ som nämndes av flest föräldrar var utvecklingssamtalet. Några föräldrar berättade att de pratar med sina barn dagligen och liknande mängd föräldrar berättade om bilder som sitter i tamburen över vad barnen gjort. Föräldramöten och dialog med pedagogerna nämndes av två föräldrar.

”8: Jag pratar med mina barn, dom kan också ha ganska intressanta saker att säga.”

”5: Portfolio... jag vet inte känner du till det? Det har dom här i alla fall. Nästan allt sparas ju i den. X har teckningar och bilder och gud vet allt i den sedan småbarn. ... Och dom är bra på att ta bilder här med himlans käckt med dom här digitalkamerorna.”

Diskussion

Begreppet föräldrasamverkan för föräldrar på förskolan

Flising (1996) menar att vi först måste rannsaka vad vi menar med föräldrasamverkan och reda ut vad vi lägger i begreppet. Hon menar att tolkningarna kommer att variera med alla som ger sin version av vad begreppet föräldrasamverkan innebär för dem, och troligtvis kommer man att utelämna någon eller några aspekter på begreppet. Således får vi anta att detta gäller även för informanterna i vår studie. Vi fann att de flesta informanter relaterade föräldrasamverkan till ett samarbete eller ett samspel mellan de själva och pedagogerna på förskolan. Detta överensstämmer med den generella tolkningen av begreppet vi funnit i övrig forskning. Andersson (1994) beskriver kontakten mellan föräldrar och pedagoger som just ett samarbete kring barnen i verksamheten. Andra föräldrar sade att föräldrasamverkan för dem

innebar en dialog eller att man pratar med andra föräldrar eller personalen på förskolan. Flera av föräldrarna tog upp samtalet med andra föräldrar som en samverkansform. Även föräldramöte nämndes av en förälder som en form av samverkan.

Ett väl fungerande samarbete mellan pedagoger och föräldrar och föräldrarnas rätt att uttrycka sig om verksamheten är något vi reflekterat över efter våra informanternas svar. Ett fåtal informanter kopplade föräldrasamverkan till deras rätt att tycka och tänka om förskolan som verksamhet. Dessa informanter såg föräldrasamverkan som en möjlighet att kunna påverka förskolan genom att till exempel komma med förslag på sådant som personalen kunde arbeta vidare med. Lagrosen (1997) menar att det är viktigt för föräldrar att känna sig delaktiga i skolans verksamhet. Han menar också att det är viktigt att samarbetet mellan föräldrar och personal fungerar tillfredställande.

Ett hinder för detta samarbete kom till uttryck under en intervju där informanten i fråga beskrev en samverkan som fungerade bra när allt var bra och konfliktfritt. Men när det till exempel uppstod en konflikt med någon i personalen fungerade samverkan inte tillfredställande längre. Detta tolkar vi som att samverkan i detta fall existerar på personalens villkor. Rahm & Wall (1990) skriver om föräldrar som upplever att de inte får reda på allt från pedagogerna, att pedagoger utelämnar negativa händelser eller saker när de talar med föräldrarna. Författarna menar att för föräldrar är det av största vikt att få reda på även sådant som inte är bra. Vi anser att föräldrarna måste släppas in helt och hållet i verksamheten och inte stängas ute, utan att pedagoger och föräldrar försöker lösa konflikter mellan sig.

Vi hänvisade tidigare i vår studie till Flising m.fl. (1996) som skriver att ansvaret för samspelet främst ligger hos personalen, inte föräldrarna. Flera av våra informanter uttrycker att det enligt deras mening är förskolans uppgift att verka för deras barns bästa, men dem säger inte av sig allt eget ansvar. De uttrycker att det handlar om ett samarbete och att de själva har en aktiv roll i detta samarbete. Alla föräldrar i vår studie nämner stressade pedagoger som ett hinder för samverkan eller som något de vill ändra på i mötet med förskolan. Majoriteten av föräldrarna nämner att personalen ofta är stressad och detta påverkar deras möte med verksamheten. Det är av största vikt att pedagogerna blir uppmärksamma på hur detta stressade möte påverkar föräldrarnas upplevelse av mötet med verksamheten. Flera föräldrar uttryckte en känsla av att vara i vägen när de beskrev mötet med förskolan, de upplevde pedagogerna som alltid uppe i en mängd andra aktiviteter eller upptagna med att se till något annat barn. Att föräldrarna får tid med pedagogerna varje dag, eller de dagar då de kommer för att hämta eller lämna sina barn har vi märkt är av stor vikt. Trots en stressad vardag på förskolan byggs samarbetet med föräldrarna på just denna dagliga återkommande kontakt med föräldrarna. Lindelöf m.fl. (1996) menar att det är tamburkontakten som lägger grunden för allt vidare samarbete. De hävdar att om denna ibland rutinmässiga kontakt fungerar så kommer annat samarbete också att fungera.

En informant hade löst stressituationen genom att upprätta en nära relation med pedagogen som var ansvariga för hennes äldsta son. Pedagogen i fråga brukade ringa hem till informanten om det hade hänt något särskilt under dagen. Vi menar att man som förälder ska känna sig trygg med personalgruppen som helhet, och inte behöva upprätta en "särskild" kontakt med en utvald pedagog i personalgruppen. Vi hoppas att föräldrar ska känna en kontakt och trygghet med alla pedagoger i verksamheten, även om det är naturligt att man knyter an till vissa människor mer än till andra.

Vi reflekterade över att det är viktigt att personalgruppen i verksamheten har fungerande kommunikation mellan sig, för föräldrarnas och barnens skull. En informant berättade om hur det ibland brister i informationen mellan pedagogerna. Informanten poängterade att om

hon informerade om något speciellt den dagen ville hon att alla skulle få reda på det, för hennes barns bästa. Hon menade att fast hon bara talat om det för en pedagog räknade hon med att alla skulle få reda på det. Pedagogerna måste ständigt ha en dialog mellan sig så att ingen i personalgruppen missar viktig information om vare sig föräldern eller barnet. Detta handlar om vad Lindelöf Kitching & Magnusson (1996) talar om som ett förtroendeskapande för varandra. Föräldrar behöver känna förtroende för pedagogerna och att de möts med respekt i synen på varandra och barnet.

I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns utveckling på förskolan?

De intervjuer vi genomfört har gett oss en uppfattning om hur föräldrar definierar föräldrainsflytande och föräldrars upplevda förmåga att utöva detta inflytande för att påverka sitt barns utveckling på förskolan. Många föräldrar upplevde att de kunde påverka till viss del men vart gränsen gick för vart inflytandet började och slutade och vem som satte den var olika enligt dem. Majoriteten av föräldrarna definierade begreppet föräldrainsflytande som ett sätt för dem att kunna påverka förskolan och sitt barns vistelse där. De flesta föräldrar upplever att de besitter möjlighet att påverka om det behövs. Om föräldrarna använder sig av sin upplevda möjlighet att påverka och åstadkommer förändringar i praktiken eller om det är en känsla av att kunna göra det som förekommer går inte vår studie in på. Eftersom många föräldrar upplever att de inte vet var gränsen för föräldrainsflytande tar vid och slutar drar vi slutsatsen att den förskola vi använde för vår studie inte varit tydliga med föräldrarnas roll i verksamheten.

”... att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande (Lpfö -98).”

Enligt Lagrosens studie om kvalitet i skolan nämner han vissa aspekter som är viktiga ur föräldrarnas perspektiv. Föräldrar vill känna sig delaktiga och att deras olika erfarenheter kommer till nytta i skolan (Lagrosen, 1997). Enligt Reggio Emilias grundfilosofi är föräldrarna en stor tillgång i verksamheten och ses som en stark resurs (Jonstoj & Tolgraven, 2001). Den förskola där vi gjorde våra intervjuer är inte en renodlad Reggio Emilia förskola utan har hämtat vissa inslag från deras pedagogiska filosofi. De saknar till exempel helt någon form av föräldraråd eller föräldrar som är förtroendeinvalda i något liknande Reggio Emilias förskoleråd, dit föräldrar kan vända sig med eventuella synpunkter eller för att få stöd från andra föräldrar. Vad vi har kunnat utläsa från våra intervjuer tycks inte ens föräldrarna vara medvetna om att en Reggio Emilia förskola lägger stor vikt vid föräldrainsflytande. Det kan vara så att förskolan har misslyckats med sin pedagogiska idé och inte nått ut med sitt budskap till föräldrarna ordentligt. Våra frågor var skriva på ett sådant sätt att ingenting skulle få föräldrarna att bli påmind om att deras barn går på en Reggio Emilia förskola. Detta för att se om föräldrarna själva tog upp det och ville förklara för oss hur förskolan arbetar. Inte en enda av de föräldrarna vi intervjuade nämnde Reggio Emilia.

Det vi har fått fram genom våra intervjuer är att föräldrarna verkar ha svårt att hitta sin plats och hur mycket de kan påverka och ha åsikter om, det vill säga, vart gränsen går. Något som vi också lade märke till när vi läste och analyserade intervjuerna var att många föräldrar sammanlänkar inflytande med problem. Om det uppstår problem i verksamheten eller om deras barn inte får önskad uppmärksamhet vill föräldrarna använda sitt inflytande för att åtgärda sitt missnöje.

Hur får föräldrar information från förskolan?

Arbetslaget skall föra fortlöpande samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal (Lpfö, 98)

Kommunikation är en komplex process både när den består av en text eller bild som tolkas av en mottagare eller om det är två parter som för en dialog. Den som vill förmedla något måste vara tydlig då det finns yttre och inre förhållanden som påverkar människans förmåga att ta emot och tolka budskap (Larsen, 2003). I vår studie har vi genom våra intervjuer försökt utläsa om föräldrars behov av information om den dagliga verksamheten på förskolan och deras barns utveckling är tillgodosett. Resultatet utgår helt ifrån föräldrarnas perspektiv och tar ingen hänsyn till om förskolan som enhet har som avsikt att förmedla information som inte når fram eller om de informationskällor som står till föräldrarnas förfogande passerar obemärkt förbi.

Majoriteten av föräldrarna svarar att de är nöjda med den information de får från förskolan. Några svarar att de är nöjda för att sedan berätta om bristerna de upplever. Vi har, genom intervjuerna, kunnat utläsa att dessa föräldrar upplever att pedagogerna är stressade men gör så gott de kan. Vidare kan vi inte svara för om de föräldrar som är nöjda missar någon information och således skulle vara än mer nöjda om de inte missat något. Men faktum är att många föräldrar bara nämnde en eller två källor som de får information ifrån från förskolan. En möjlighet finns att de begränsar information som begrepp och på så sätt missar övriga källorna att få information på. Vi hade ingen fråga angående föräldrars definition av information på förskolan som begrepp, vilket vi borde ha haft för att bättre kunna tolka intervjuerna.

Det var till exempel ingen alls som nämnde bildspelet som rullar på dataskärmen i tamburen med bilder och information som en informationskälla. Det var få föräldrar som nämnde dialogen med pedagogerna på förskolan som en informationskälla vilket vi förvånade oss. Är det så självklart att föräldrarna glömmer bort det? Föräldrarna nämner inte så många alternativ var som exempel på informationskällor men när vi lägger ihop dem blir det ganska mycket för föräldrarna att ta del av. Föräldrarnas insyn i sina barns utveckling finns där för dem att ta del av på många olika sätt om de är intresserade. Informanterna nämner bilder, dialog med sina barn och pedagoger, föräldramöte, utvecklingssamtal och portfolio som informationskällor.

Metoddiskussion

Såhär i efterhand undrar vi dock om det inte hade varit bättre att göra studien vid en förskola som lagt mer vikt vid föräldrakontakt. Kanske har dessa föräldrar mer förförståelse och hade kunnat ge oss mer utförliga svar men det är bara ren gissning från vår sida. Tanken var att man kunde forska vidare och göra en komparativ studie mellan eventuella skillnader på föräldrakontakten mellan en förskola utan specifik inriktning och en med inriktning mot Reggio Emilia. Valet av förskola kan ha påverkat resultatet så att en fortsatt studie inte skulle ge en rättvis bild över eventuella skillnader.

Denna undersökning kan också ha innehållit för få föräldrar för att vi ska kunna kalla den generaliserbar. För att en studie ska räknas som generaliserbar i en kvalitativ metod krävs det att det som skrivs i studien gäller för en större population och/eller i ett större sammanhang (Backman, 1998). Studien kunde ha fått ett helt annat resultat om vi använt fler föräldrar eller

balanserat genuskillnaderna i representationen då övervägande delen av informanterna var av kvinnligt kön. Den tidspress vi kände och som vi upplevde att föräldrarna kände gjorde förmodligen att vi, som ovana intervjuare, kände oss till besvär och skyndade igenom våra frågor. Vi tror att vi hade haft ett helt annat utgångsläge om vi haft mer erfarenhet av att intervjua samt känt föräldrarna sedan innan.

Slutkommentarer

Varje förälder har olika behov, precis som deras barn på förskolan. Flising m.fl. (1996) menar också att varje förälder behöver olika mycket tid och att det är pedagogens ansvar att engagera sig för att kontakten ska bli så bra som möjligt. Det är alltså upp till pedagogen att ta reda på föräldrarnas och barnets önsknings och behov genom att upprätta och bevara en god relation med föräldern och regelbundet föra en dialog med denne. Lagrosen (1997) skriver om hur föräldrar vill känna sig välkomna i verksamheten. För att föräldraengagemang ska kunna uppstå måste den efterfrågas, den måste välkomnas och bemötas med respekt från pedagogerna (Flising m.fl., 1996). Vi tror att pedagogerna släpper in föräldrarna i verksamheten och välkomnar dem i förskolan är det nyckeln till att etablera den goda relationen som kan leda till föräldrasamverkan.

I vår studie har vi försökt att ta föräldrarnas perspektiv för att komma närmare föräldrarnas syn på föräldrakontakt i förskolan, föräldrainflytande och den information de får ta del av varje dag. Vi tycker att det är viktigt att pedagoger i största allmänhet gör vad som krävs för att föräldrar skall känna sig trygga med att lämna sina barn på förskolan. En del föräldrar vill veta hur mycket som helst från pedagogerna om allt från sitt barns dag till större övergripande utvecklingsmål. Andra vill och behöver inte veta lika mycket. För att främja trygghet, jämlikhet och demokrati krävs god kontakt mellan pedagoger och föräldrar (Flising m.fl., 1996). Vi har fått ta del av tio föräldrars tankar, åsikter och upplevelser kring ämnet vi behandlat med vår studie. Genom våra intervjuer fick vi en inblick i hur olika behov föräldrar har och hur viktigt det är med god kontakt för att kunna möta föräldern på dennes nivå.

Vi tycker oss ha kunnat utläsa genom våra informanters upplevelser att samverkan och inflytande är någonting som förekommer jämt och ständigt. När allting upplevs positivt av föräldern är det en del av vardagen och ingenting de reflekterar över. Uppstår det problem eller konflikter är upplevelsen att det mesta sker på pedagogens och verksamhetens villkor. Inflytande är också något som ses som ett verktyg när föräldrarna vill förändra något de är missnöjda med. När detta missnöje uppstår uttrycker några föräldrar en maktlöshet gentemot pedagogerna och verksamheten som upplevs som ett hinder. Dessa föräldrar känner en rädsla inför att inkräkta på pedagogernas yrkeskompetens. Pedagogerna bör se föräldrarna som en resurs med kunskap om sina barn och med erfarenheter de bär på.

Vi tror att vår forskning kan bidra till att uppmärksamma föräldrars perspektiv och deras behov. Det är inte frågan om två separata enheter utan att föräldrar och pedagoger ska stå på en gemensam plattform för att främja det enskilda barnets utveckling. Det är pedagogernas ansvar att möta föräldern och om pedagoger ska kunna göra detta måste de veta hur föräldern känner, tycker och tänker. Då föräldrars syn på föräldrakontakt är ett relativt utforskat område tror vi att vi kan tillföra viktig kunskap och inspirera till att det forskas vidare i framtiden kring ämnet.

Föräldrarna efterfrågar tid varje dag med pedagogerna och vill helst inte känna sig stressade i mötet, och det gäller oberoende på vilka övriga behov föräldern har. Pedagogens roll är att skapa utrymme för ett sådant möte.

Referenser

Alvesson, Mats och Sköldbberg, Kaj (1994). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, Nils. (1994) *Att mötas kring barnen. Om kontakten mellan föräldrar och personal i barnomsorgen*. Lund: Studentlitteratur.

Backman, Jarl. (1998.) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bråten, Ivar (red.). (1998.) *Vygostkij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.

Buckhöj – Lago, Lena. (2000) *Utvecklingssamtal. Perspektiv och genomförande*. Växjö: Förlagshuset Gothia AB.

Flising, Lisbeth, Fredriksson, Gunilla, Lund, Kjell. (1996). *Föräldrakontakt. En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget.

Fredriksson, Gunilla. (1991) *Föräldrasamarbete i förskolan. Pedagogernas, föräldrarnas och barnens syn på samarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Jonstoj, Tove & Tolgraven, Åsa. (2001) *Hundra sätt att tänka*. Växjö: Davidsons Tryckeri AB.

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lagrosen, Stefan. (1997) *Kvalitetsstyrning i skolan?* Stockholm: Akademitryck AB.

Larsen, Rolf – Petter. (2003). *Teamutveckling*. Lund: Studentlitteratur.

Lindelöf, Kitching, Marianne & Magnusson, Ingela. (1992.) *Utveckla föräldrasamtalen?* Stockholm: Liber AB.

Nilsson, Björn, Waldemarsson, Anna – Karin (1995) *Kommunikation mellan människor*. Lund: Studentlitteratur.

Rahm, Thomas & Wall, Gunlög. (1990.) *Föräldrasamtal i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

SOU 1948:27. "1946 års skolkommissons betänkande med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling". Ecklesiastikdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet; 1948.

SOU 1961:30. "Grundskolan". *Betänkande angivet av 1957 års skolberedning*. Ecklesiastikdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet; 1961.

SOU 1972:26. *Barnstugeutredningen*. Ecklesiastikdepartementet. Stockholm Regeringskansliet; 1972.

SOU 1985:28. *Demokratiberedningen*. Ecklesiastikdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet; 1985.

SOU 1997:121. *Skolfrågor - Om en skola i en ny tid*. Stockholm: Regeringskansliet; 1997.

Svedberg, Lars & Zaar, Monica. (1998) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber AB.

Socialstyrelsen. (1987). *Pedagogiskt program för förskolan*. Stockholm.

Taguchi, Hillevi & Åberg, Ann. (2006). *Lyssnandets pedagogik*. Stockholm: Liber AB.

Teveborg, Nilsson, Kickie, Nilsson, Lars, Polzer, Eva-Karin. (1996) *Föräldrakontakter på daghem*. Solna: Ekelundsförlag AB.

ÖVRIGT

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Bild:Kommunikationsmodell.png>

Läroplan för förskolan : Lpfö 98.(1998). Stockholm: Utbildningsdepartementet/Fritzes. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/sb/d/468>

Skolverket, (2005). *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan*. Fritzes: Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1397>

Skolverket, reviderad upplaga (2007). *Förskolan är till för ditt barn*. Fritzes: Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1673>

Bilaga 1

Intervjuunderlag

Vad innebär begreppet föräldrasamverkan för föräldrar på förskolan

- Vad innebär föräldrasamverkan för dig?
- Upplever du något hinder i samverkan med verksamheten eller personalen?
- Hur skall mötet med verksamheten se ut för att mötet skall vara så bra som möjligt enligt dig?
- På vilket sätt tror du att ditt förhållningssätt till förskolan och personalen påverkar ditt barns utveckling?

I vilken grad anser sig föräldrar kunna påverka sitt barns utveckling på förskolan?

- Vad innebär föräldrainflytande för dig?
- På vilka sätt kan du följa ditt barns utveckling?
- Hur anser du som förälder att du kan påverka ditt barns utveckling på förskolan?
- Upplever du att det finns någon gräns för hur mycket det går att påverka?

Hur får du som förälder information från förskolan?

- Hur får du information om hur ditt barns dag har varit på förskolan?
- Känner du att ditt behov av information är tillgodosett?
- Hur upplever du mötet med pedagogerna när du ska ge dem information?

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se

